

Landskap: Småland. Upptecknat av: Helge Granberg.
Härad: Tässla läne. Adress: Stubbetorp, Brodind.
Socken: Vissefjärda. Berättat av: Gustaf John Gustafsson.
Uppteckningsår: 1938. Född år 1890 i Vissefjärda.

Uppteckningen rör hägnader.

(Svar å 2017A. 15)

Skriv endast på denna sida!

98 sid.

Gåia kallas det vanligen ramt gåia upp

Uthrycket hägs av mycket gammalt att författas
för men g. nu. utan nära även hägna in och
hägna av ramt skytta upp av skytta ned
då det gäller stötta (e ditta ord) ramt stänga
stänga in, stötta upp gårsgåid. Uthryck som
leelyda upphörande av svecia tillfälliga
hägnader avs. tiox ex gilla upp och väger man
det de det av fraja om mycket träsigt, om då det
gäller att tappa till gåia av, gåia för, samt
stänga upp, väger man även om tillfälliga hägnadens
upphörande. Namn på den plats där husen ligg
(husplatsen) kallas gåid om delas i gårdsplan där
berningshus badar m m ligg ramt fägåid där
ladugåid m. m. av belägen. Färre man har
byggd om redan man har rivit ett hus kallas platsen
tomt, men g. medan huset står kvar. Namn på

inhägnade område vid koningsholms äi vanlig
trädgård. I trädgården ligger vanlig kryddträdgård
som är planterad med olika växter. I Halland åh
trädgårdsland äo de land där man odlar potatis
m. m. Trädgårdstoppe är en mindre trädgård och
och tappas en ännu mindre plats. Härjeplats
kallas den plats där man har hö av halmstädor
Benämningen på inhägnade områden fai olika
slag av smädror i Kalvhage, Kalotomt, iages
majon gäng, Fäihage, svängard, hörnsgård, Hammar
inhägnade områden fai olika ändamål i fägata, alderhöjd
det var en gärsäid på bårdens sida. Färtick äi
detrannna som fägata. Då man kom till ingången
av hagen rade man "glöm inte a' stäng inläppet"
Inhägnade områden på jordarna äo jörde =
gräströvæst plats även ofta kallas numera
fai jorden. Åkerlycka, skoglycka är alltid val

inhägnade områden vanligen i skogsmark.
Vanligen är skiftar på västslagen numera mycket
men ibland händer det att ålorna har fått behålla
sitt ursprungliga namn efter vad som är gång ur-
sprungligen alltåder där till ex. räggården, rägglyckan,
rovårdet, rovåtern, årtalandet, årtlyckan Fredje-
land kallas branna och branne (Bråtlund där man
körter sten och stubbar) samt fälla, rössel, medja,
sved. Boland är uppgivet att vara den plats där
man brot mark för att beroälta sig. Namn på ångar
utanför de egentliga inägomna är slätteräng.
(Gårde är en gräsrik slättermark men nära gärde)
Allan hade inhägnade midsträdta betes- och
skogsmarker. Damm är betesmarkernas örhage, bete,
betejärde, hästhage, farhage, kalohage, cohage,
hägnen m. fl. Utgållningsplatsen kallas det där
man röjdhäkte och var inhägnad med några stänger

Oinhägnade områden varo utmarker, så vissa delar
förr kallas av gemensamma. Därmed på gårsgård är
gårsgård, hägnad, stänga, stängla. Vissa på
allt som behövdes till en gårsgård är gårsgårdet.

Man huggen ur gårsel där man lyckades fåna
så nästan räckligt mängd på den plats där man
tager virket finnes. Man shall hugga allt
stängrelarke förförwinter innan vintern kommer
i trädet. En s.k. rukkriiv = röjkriiv

användes nog till att hugga av grenarna med de man
har med vedjor, använde man en s.k. risbit. Risbiten
är oft för decimeter lång och liknar en liten lis och
för det måta gjord av en uppstilen lise. Förstorna kallas
gårsändstakar. Takarna varo so far en ad sk
samt granpengar. Eustakar, granstakar, ekstakar kallas
de olika slagen utan kallade ejalva upprustningar
uppfjänsning. Det gälla gick på takarna kallades

vätsning. Bärslöt kallades fai gärsel eller gärsle. Om det var oklaset kallades det rundgärsel eller rundgärsle och i detta rändade man upp lite. Man rade man även ramt frindkäring. Vai det klaset virke kallades det gärsel eller gärsle. Om man läckte tak med halm så använde man akkurna stänger till att lägga halmen på och kallades dessa takstänger eller wallstänger. Bärslöt tag av span i fröta hand men även av fär, ap av al. Man gjorde gärslet av taket när man fördigt innan man kom i delar det blev rejkt till bärslöt ränder i rundvirke kallas upprändning. Man rade klypa gärsel. Det klypades medelst eggjärn och hilar. Oftast var man två där man körde gärsle och den som var större till att hugga rätt huggspis och den andre huggen efter Den som huggit före fai ga' batelänges, men den som huggit efter börjar i storaändan och grädder dessna Den som huggit ofta

fai hugga av alla sletor som uppstår. Man använde
kil, vanligen av björk, och efter det men även garn-
kilar förekomma. En man kunde i land med
tillhjälpr av två kilar runt sitt arbetet. Man hade en
3 eller 4 stadiiga lunnor så att stoden fick undanläggas
dem. Man rade häcklaren, res, resig, Tjärs, präng
räthklaren och lathklaren. Man rade om det gick bort
att det är bra klov på den här staden. Man lade
det klova vinkel på res d.v.s. det liknade vad
man på fackspråket heter klipp. Det gäller manavet
e.d. Till veder tag man långa kvistar av gran
samt enebäckar, samt vide och björk. Vid en bränna
eller bräne räg gogen enda gång halvland. Banden
voro av plastiskt läderplastik och voro väl
vridna om stavarna och ändan instadens. Ett
rädat halvland varade till ex.
en eller två rommar.

Enevadjar klyvdes om de varo noga gråre men
 grannedjar varo alltid hela. Gåradjä kallas
 nedjan i allmänhet. Man brakade nedja nedjarna
 om de varo av gran eller eke, arb older kallas
 nedjeeld arb de rade "gå bord till nedjan arb
 hänta de nedjar som aic färdiga" arb de rade
 nedjar eller nejor arb man kunde raga "nedja nedjan pal
 med hill klövet" arb gäller detta utstatande om
 enevadjar vilka klyvdes om de fik a bestoda av två
 tammar upptill. Att göra hankar av nedjan kallas
 i allmänhet att lägga hank men även göra hank
 De som varo guda till att göra gjorde endast en
 uridning ~~med~~ plasken ar alltid mellan tatkaret. Man
 kunde ora man ville lägga nedjan nisk-rack men
 gjorde det g alltid förr an sitta varvet. När man hank
 ra hadde man den på en pedja arb far den på räpett
 till gårsgården, men somliga kunde även ha

en reptamp. Hankar användes även till myggnings samt till
reparation av gårsgården. Till reparation av hankar absolut
nödvändiga (föledes användes vid uppförande av gårsgård
både hank och vedjor,) utan rade riva då det var fråga
om att nedtaga gamla gårsgårdar. utan rade spetsas upp
stakarna eller att vätta de gamla stakarna.

Gärslet lades i sträng o gårsgårdens längdalsträng.
men var det träs nä lades det i närlästa höja
Vikt gärsle eller gärsel lades i närlästa strängar
till nämmande med det gamla, ty man måste fått kunna
skilja det åt. utan lade nä man räknade på att
det räckte till stora att ta i föriag. Gårsjödsboten kallades
den plats där den gamla gårsgården hade stått. Det
odugliga gärslet kallades träs och användes till
elden där man värmede vedjarna om till brända hemma
Att göra hål för stakarna kallades heta hål och
gjordes med järnspett. utan hade en stäng i allmänhet

som man släpade med sig och gjorde stakholen
på båda sidor om denna, och om det hade varit
gärsjärd förtur följde man den gamla
linjen och de gamla hålen. Medelst fanningsstöd
ut armarna) bestämde avståndet mellan stakorna
Sätta upp stakar såde man och var det enda uttrycket
om denna rik. Ett stakpar kallades stakpar eller
gärsjärdspar - Man brände ofta metrarna på stakarna
men galtti, och var det äldre yttresjärene som gjorde
detta. Jardlinjens kallades skarvningen vid marklytan
Var det berggrund på lärade man hål i ett
stycke trä av alasp eller gran och sätte ned stakparet
i detta och kalladis ^{dessa} stakafäller eller Klamp.
3 personer var det högsta som kunde användas då man
gjorde, ty varo de flera varo de i vägen för
varandra. En satte ned stakar, en lade nedjor eller
hankar och en lade på gärslen.

Pigor eller bonddottrar svedde vedjor, och även
mispojkar samt gamla gubbar svedde vedjor.
Man rade urida om vedjor. Att finna två gårsgårds-
stycken ihop kallas knäpp, och låt man de
gårsjärdsstyckena gå i varandra in i det band.
Då körde gårsjärdsstyckan som ha alibi ågare
mötas på en rät linje kallas detta kammalt
(På grunkor stenar som stod där) Kirkelu mellan
två rannvarustående gårsjärdsstyckan kallas
gårsjärdsörn. Nedervita vedjan kallas bottenhank
eller bottenvedja. Att gaistras nedervita varvet kallas
bottne stridia vedjan kallas mellanhank eller
mittanvedja och den första frödjhank eller frödj-
vedja. I föd rättas fai att fiela gårsgården upp av
kallas de ståljerstolar. Ståljerstolen rättas till da
man röggående och rättas röcke - nack vid varje stakpar. Om man
hade en stolpe som av naturen var på raken in

det var en klyka i speten på rätte man klykan
 om staken är drog åt med en vedja, och det blev
 det starkaste stödet. Gårsäden stöddes av stakar
 som varo hundva fot vid gärsäden med vedjor
 En gärsäde skall vara mindre & aldrig hög om den
 skall vara laga, och å ca 140. 150 cm. långt.
 Om de hade allt färdigt kunde en person gåa
 ända till en 70 fannar per dag om var det vana
 personer. Röjningsgärsäde kallas den gärsäde som
 var mat grannens ägor, och skulle lyggas starkare
 än andra gärsädar. Om gärsäden förfäll kunde
 man använda utrycken: gärsäden är fallfärdig, låtan.
 Marbsar, digger, merca, ligger i lön. Dat hägnar
 inte da "hai" när man där gärsäden sätter
 kreaturen etc. utan de bryta sig in och gör slags
 Man rägr laga eller lappa upp den gamla
 gärsäden. När gärsäden är lagd rägr man

att gårsgården är lagad om en omkullfallen gårsgård
rader att man skulle resa eller rätta upp
den ihullfallna gårsgården. Var den för låg
fick man lägga på gårsgården med parker eller
stänger. Sätta stöd kallas stödja upp. Om man satte
över nya takar av sade till ex gårsgården vore
gi ra° dälig om han blev omrätt d o s. om man ratto
över nya itekar här är dä i stället före avuttnade,
och dessa takpar kallas bindpar. Om man rade
om d s k. längsgårsgården undast gårsgård.
Den s k. kortgårsgården kallas resgårsgård och
användes fin mycket kring hädgårdar o d. platsen
och anlägg färnämligast bland gårsgårdar. Var av
sål resnat verke, att man fannska den upp till
ta den blev jämn och fin. Itakarna till sådana
gårsgårdar vore utklädda av furstammar och
möjlig flata ramt platade upp till med en trubbig

spetsar alla lika långa. En 8-10 tam var de över övre
gärslet som stod mycket upprätt. I takarna stod i takt
och medjörna varo tåtare och inga stod ej tålar huvud
En sorts färra som var liknande gai tillfällig
hägnad, men ha de ej nägt näckels munn. En
tillfällig hägnad av parallellt lagda ribbor
efter, ~~den~~ gärle eller sandvika förekom da' man
skulle skilja en jämning från ett älterfält.
Gärslet vilarde på vedjor av björk för det mesta,
men kunde en allt grön nägon gång förekomma.
Avståndet mellan takparen var alika men mindre
i färmars längd. 3 och 4 gärslen eller vad man
nu använder var det vanligen över varannat
I längden av sällskapet ställda takai och en vedje
i själva klippt förekomo för att lada man
mellan takarna bara en stäng. Vedjan lades ned
stora delar i själva rosen och sedan tryckte

man åt. Tillfälliga hägnader av väntälde stolar
forekomo att lade man i räven en gärde eller
stäng som råldes vilade med ena ändan i räven
och den andra på marken. Följande för stolar
kommo om denna stäng eller gärde. Första gäret av
stolarne hade man svårt att få till att stå
utan stöd, och rätte därfor en stödjelake
mitt jäm i ändan. Dessa hägnader användes
då man tillfälligt skulle arbeta något,
och råldes då man hade hörtar ty de
stänga ju ej.

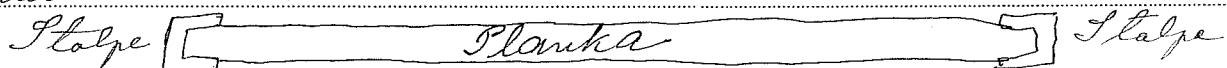
En slags slöpgärngard förekom att bestod av
ganska grova stolar med inborrade pinar
som vette något uppåt att ja' dessa pilade stänger
och anna po' dessa är okänt och voro de rållsynta
Höjden rådeohängar havia iblande varit av
med dessa stolar, i vilka voro inborrade uppåt

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—
15

rettande pinnar på vilka man lade
hängstänger. Farköjar vore ofta gjorda
upp av mycket tåta samt täckta med grans
på taket. Åren klockor kunde vara byggda på
liknande sätt någon gång. Halmstaken vilade
alltid på s. h. tak eller svallstränger
Fastspikade stänger av järntål föl nedjor
med gärning av ju numera mycket aldrund
I taket fastkonna numera ofta av berta av
i jorden nedslatta stolpar mellan vilka
äro i längdriktningen spikade planar
eller läktar. Ets plank består av i jorden
nedslatta stolpar mellan vilka äro fästade
starka slanar eller läktar till antalet hv
På dessa äro i upprättstående ställning spikade
korta ribbor som ofta i spetsen äro uttagomrade
väl i olika former. I petarna äro om planket

är rödmålat efter vita grönä eller andra
färgar. Plank som sätta tätta förekomma numera
ej. Skifflade balkar mellan till ex. hästar
i stall förekomma och visas hämetan
huru de är ut.

Vid ett stort dille eller s.k. kanal bli det ju
en godosell och dena brukade rvara förtärke
med trädgårdar mindre träd osv. Vid separation
av gårsgårdar är ganska vanligt att man
räcker i enbuckar. Må granar o dylik.

Vid tiåtgårdar förekomma ofta häckar av
bagtorn. allt sätta på mina ställer nog ganska
gamla Hådhamns förekomma måikt vid
letet finare gårdar och enbart av utan
stängsel. klarade stengårdar kallas stenvärs
eller använde stenar för att helva av med

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

stenen på de uppställda stenarna kots det
finnes mycket skog i rocknen. Ordet kallas
att lägga stenmar. Att kila mellan de stora
stenarna kallas skola eller kila. Skola kallas det om
stenarna man kilar med, att flisar de mindre.
Hel-halo är släntmar förekommur, att
kallas den nu bestyrna för helmar, ty den är
hög och gör fullkomligt fred. Halomen förekommur
afta att Idaiouampi en låg gärs gärd
Det är g. helönsigt att gärs gärd
är vid ena sidan av muren utan den kan
mycket väl vara mitt i ty de djur som heta kurna
g. hoppa över. Släntmar vid trädgärdar
är bestai av en stenmar utåt allt med en slant
beläckt av jord inåt trädgärdens till. Stenmuren
bered & varierar mycket beroende på tillgang av sten. Den
minsta bered helmar kunde hava i botten var 75-

100 cm Matjorden tags vack då man skulle lägga
sternur ända till fast botten. Var det för mycket längre
nedan tagz man hanhända z lät matjorden, men
under senare tid alltid nävda det z var i skog-
mark. Här kom mader kunde man läggas upp den upp-
grävda jorden av torven så att det blev i höjd som
en halvmun, och på denamma kunde man sedan sätta
en lås gärna. Då en väg gick fram och
man behövde en grind kallas dess uppinringning för
grindhål. Var det ett led så kallas dess uppinringning
för ledthål, och var det en stätta så blev det
ett stäthål, allt efter det som håll hägn.

Grinden kallas grind och inget annat däckade
åldre personer lücka om mindre grindar.

Grindstolpe kallas åndstyckena i grinden
dödi förekommer manut grindkarf) major gäng.
Slan på mitten kallas mittentränaare

ty den shall styka grinden. Varo spjälorna i
grinden av rågade lator kallas de grindslar
men varo de av granspjälor kallas de spjälorn.
De öre grindens mitt ratta reborna kallades även
strövare eller vindskidor. Stolparna fai båge
sidor om grinden kallades även grindstolpar
och kunde vara av råvälsten som trä
(Grindhammarens) nedre ända kunde sta på
en sten eller en liggande gron stöd, och gick
det en jämdable underifrån och ned i
stenen eller trästycket. Eben kunde medslagna
stödkändar förflytta i vilken dubben löpte i att halvtur förflytta
des att (grindhammaren) var getrig i sin nedre ända
och löpte ned en tapp i ett trästycke som var
liggande eller upprättstående. Vid nästan alla dessa grindar
förrut gjorde en hank som det oore gång jämt.
Aftast var det ju dock vanliga grindhakar
^{Skriv endast på denna sida!}
1 Ordet grindhammare är ^{även} men skrivs för att fortgörliga.

5354²⁰

Ah gängjärn. Grindhängslor rades mycket fram om
gängjärn men förekommer ej nu. Grindarna stängdes
på många olika sätt och avs. mög. hoppade.

Märkta oft av de vanligaste sätten. I bland
kunde man stänga en grind med en pinne
som skäts in i grindstolpen bara. Då

Kunde ju djuren ha öppnat grinden men
som den nu bara gick åt det färliga sättet

var detta omöjligt ty åt det andra hålet
hade man någon sten eller dylikt som
togs emot. Pinnen var fastbunden

antingen vid grinden eller i grindstolpen.

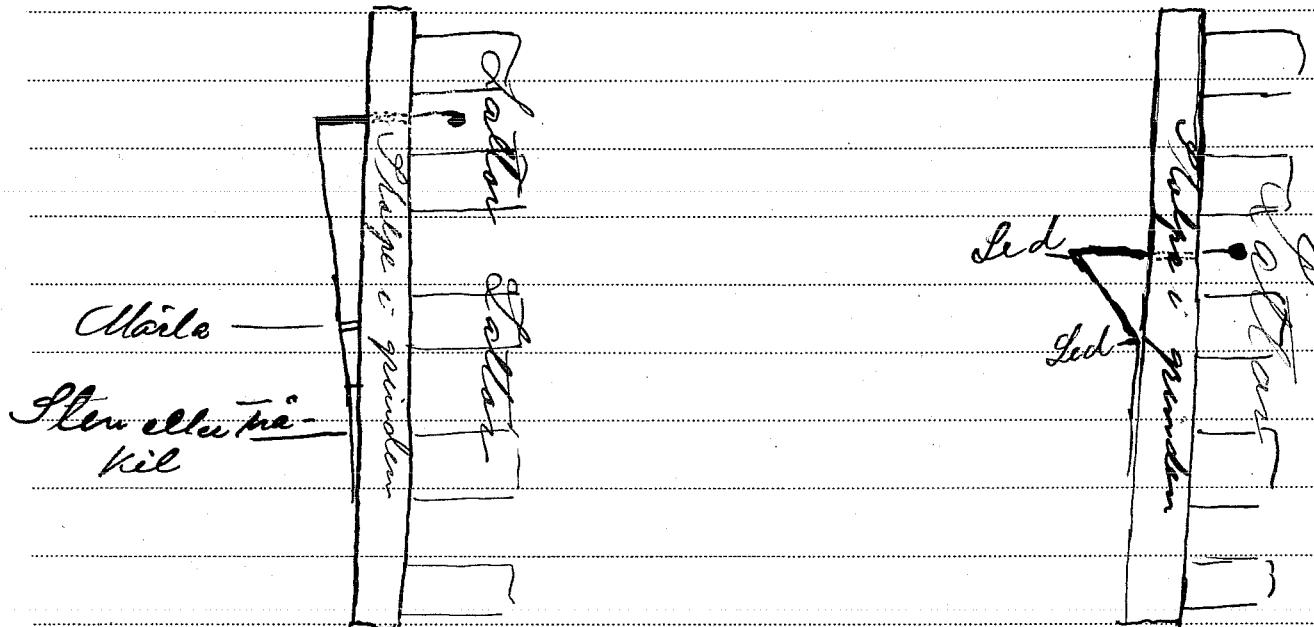
Ett annat forts stänge var att ha en
pinne som skäts genom räväl grindens
stolpe som själva grindstolpen. Pinnen
kunde även ibland rase fast gjord med mör
hankar vid grindens spjalar, och löpte i ett

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

20

hål i en kloss som var fästad på grindens
stolpe. I Island hade man i själva grinden
stolpen insatt ett knoppe av trä samt
en fräslå i själva grinden. Denna låg då
med sin baksida del fästad vid mittposten
med en tråpinne. Denna lås löper upp och
ned i grindens stolpe i ett hål som är lämpligt
stort. I den fäntgå såldes som ett slags
trakturka. Efter släptaken kunde man ibland
stänga grinden av. Da tog man bara tag
i släptaken och drog till sig grinden.
Släptaken var till se om grinden hade
5 spjölor fästad vid den 4de från marken
räknat, och närman där man gick igenom
grinden. Hela staken kunde bista av en gammalja.
Och fästad där uppe med den finaste ändan. Oftast
var det dock en i nedre ändan växt apelsintakte som var

3334
fart gjord vid grinden med att repitycke som löpte
i det runt hål i takens övre anda. I bland hade
man att slags röringar som nedanstaende, där da av jämna

En slags grindar fanns som varo självtångande
Grinden hade en vanlig trådklinka som fäller i ur
hake i själva grindstolpen. En redja av björk
varo storanda åi armens grov och fastmatt i

23
5354

marken med storändan i samma linje som den
grindetalje vid vilken gångjärnen är fastade.
Vedan är snod i sin toppända uppför i halv-
nägs dol till nära till den böja sig i en båge
till den är med lilländan fastad vid den övre
slan men närmast den kant dolas grindens stäng-
är. Denna nedja tjänstgör som en slags fjäder
och det är lätt att öppna grinden då nedjan drar
den till sig. Det torde observeras att nedjan
måste stå nära den ej utgör nödhinder för att
den ge slappar med holen att ej vara
symmetriskt lång. Lyftled och vridled hara
båda dessa förelommits av förelommus. Leden består
av två stolpar mellan vilka man hade stora
som var inbörnade i stolparna. Dessa stolpar
och över stolparna som var i gångjärden hade man bänkar
Vid platser som man ej berätte var dag hade

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

23

94
5354

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

24

man gäände ställor gjorda av gamla mellan två
stakpar, och var del vanligen 3 eller 4 med järn
eller brunkar i deras led. Det
översta gäset eller stängen var vanligen långt
så den gick in i stakparet i gårsgården. Vid vridet kunde
man ha ett extra stakpar som var nedslatt
i jorden och fasthålls i gårsgården med stål
med järn, eller vanligen brunkar.

I skyttelställan hörde också av trevne
gröva ställor som varo nedslagna i jorden, och
mellan dems varo sittvända pinnar så att det blev
starkt. Man hade vanligen från 6 till 8 stycken
pinnar och lika många skyttelitänger vilade
på pinnarna. Man hade naturligtvis ett stakpar
med pinnar i vardera ändan av ställan.
I bland kunde man ha en skyttelställa som
var amaranta kontrerasd ty den hörde

av en i värdera ändan av ställan medslagen
grov ståcke i vilken man hade inborat
pinnar som varo mycket uppåttriktade. Utanför
denna pinna hade man nedratt en
gärselståcke i marken, och var dessa
fastgjord med en hank i sin övre del.
Dessa ställar varo dock osäkra ty djuren
kunde fåna roba skyttelstångerna inn i den
fört värmda. Dessa en slags skyttelställa
förelåm råväl av grov lät som en ståtar
som varo nedslagna i jorden, men de fingo boott
vara grova, och i dessa varo uttagna gluggar
för skyttelstångerna. Det tördes observeras att man
fickade alltid ifter att få en till stolpe i skyttelställan
U bland da' man hägg rörel kunde de påträffas granar varan
de tagit stolpar till skyttelställan. Man lät da' de
uppåtstående granarna vara kvar till min

längd men fällade någon gem konade man
i pinna i stället. Det som stod uppåt kallas

skyttlar? och det som var mellan kallas skyttelstäng.
Eller rade skytta mer och skytta upp da man
skulle färdas genom en skytteltäcka.

Ivärkskars eller stolpgrind förekom särdeles
när en gård som heter Lindab. Det bestod av
en stolpe, och på denne sätte ett kar av
trä som snurrade på en bult.

Vid skogsvägar som varit litet trafikbara
och där inga gindar eller led fanns hade man
ställar. De bestod oftast av två tycken brädor
som varo inställda genom gårdesgården och
varo öm varandra och roeställda så man hade
liksom två trappsteg på varandra idag om gårdesgården
I vilda skogen hade man bara en fotstäng d.v.s.
ett bräde inställt genom gårdesgården och utan

27
5354

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

27

mågo stolpar att rila ja' vilket de votta
nättorna hade. Ollan kleo tåt intil gårsgården
av dit höjde ju alltid mågot.

Utdryst om gårsgårdar.

Det faller av sig självt som en gammal
gårsård rade man, ramt övn att bonden
letar efter det han s' vill ha reda på (nämlig
hål i gårsgården) Olla ga' ga' där gårsgården
är lågast sågo man även, ramt hagnar stign.
och nuom marka stor. Böj nedjan nutan
den är gpon, så bli den både fager och skön.
näges även ramt "när kärleken är riklig stor
kan tva ligga på ett frindgärsel"

Utdryst om att ta sig över en gårsgård är
klica övn ramt hoppa över. Om kreaturen ge'
alovandes över gårsgården så näger man flug
övn hoppade över. de ha blutit ner gårsgården

28
5354

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Ellan väger till ex. Haglyshagsgård, madgårdsgård.

Gårdsgården i kolat, mögårdsgård osv. Spindarna

28

ha ofta namn som till ex. gårdsgrinden, hägnesgrinden

Kohagsgrinden, färhagsgrinden m.m. öfven ledet hade

nästan gång hamm som till ex. skomakareledet

Spindarna kunde nästan gång även ha namn

efter personer som till ex. Dorias grind

(Doroteas grind) m.fl.